

The Fourth International Congress on
Women in Music

(beretning om en rejse), Elisabeth Klein

Den 5. internationale kongres - holdt i dagene 20.-24. marts 1986 i Atlanta (Georgia) USA - har arrangørerne kaldt den 4. kongres. De allerfleste erindrer sikkert, at den 4. kongres var i Paris, i oktober 1985, nogen fornuftig forklaring på denne misvisende titel har ingen kunnet give. Jeg, personlig, tror, at amerikanerne kun anerkender de kongresser, som bliver arrangeret af det amerikanske kontinent.

Den 19.3. startede jeg fra Forneby tidlig om morgenen, præcis afgang i strålende solskin. Begyndelsen var god. I London skulle jeg skifte fly. Det viste sig, at Franswoorld Airlines havde problemer med kabine-personalet, derfor startede flyet med 2 timers forsinkelse og med 2 ufaglærte stewardesser. Det siger sig selv, at kun 1. klasses passagerer fik forplejning. Det var jo umuligt for de 2 at betjene en fuldsat jumbojet i de 7 timer turen varede.

Ankomst i New York begynder jo med at stille op i kø for paskontrol. Efter en hel time kom jeg til disken, hvor jeg fik at vide, at jeg skulle have 2 formularer udfyldt for at passere kontrollen. Disse formularer burde man have fået i flyet, men det kiksede altså. Med besvær fik jeg fat i formularer, fyldte dem ud og stillede mig op i køen en gang til. Denne gang lykkedes det at komme igennem. Jeg var helt sikker på, at min forbindelse til Atlanta var fløjet, men "heldigvis" var TWA til Atlanta også forsinket i hele 3 timer, så jeg nåede det. Jeg kom til Atlanta kl. 01 om natten den 20.3 lokal tid, det vil sige, at jeg var 23 timer undervejs.

Columbus Airport er den største lufthavn jeg nogen sinde har set. Efter en virkelig lang tur gennem uendelige gange og rulletrapper kom man til en station. Et ubemandet tog kom hver 10. minut, der stod, at der var 4 stationer, det holdt ved Concourse A, B, C og D. Jeg stod ved Concourse D. Toget kom, det var næsten lydløst, alt var automatisk, en meget monoton og mystisk stemme gentog i højttalerne hele tiden: "Keep away from the doors, hold on" og annoncerede så henholdsvis Concourse D, B og A. Denne tur virkede både

uhyggeligt og uvirkeligt, man førte sig ligesom på en anden klode. Ved Concourse A måtte man vandre igen gennem endeløse gange og trapper til man kom til Lufthavnsbygningen. Man må sige, at i Atlanta har man løst problemet med flystøj, fordi start/landingsbanerne må være mindst 15 km fra Lufthavnsbygningen, som er ca 13 km fra Atlanta.

Jeg var heldig at få en drosje til kongreshotellet: Hotel Marriott Downtown. Nydeligt hotel og alt i orden. Efter ca 4 timers søvn op kl. 7, kongressen startede jo kl. 9. Jeg har allerede i Oslo modtaget et kort over strækningen hotel - Georgia State University og har glædet mig til en lille tur (ca 20 min) i det strålende, men ganske kølige vejr. Efter nogle minutters gang gik det op for mig, at der kørte masser af biler, men ikke et eneste menneske var at se på gaderne. Der var ingen forretninger (selv om det var Downtown, altså indre by) kun enkelte benzinstationer, kontorbygninger og nogle skumle huse. Jeg følte mig som "Palle alene i verden". Da jeg kom til universitetet var alle aldeles rædselsslagne over, at jeg kom gående alene, de sagde, at det var yderst farligt at færdes alene i Atlanta og i Sydstaterne i det hele taget, også ved højlys dag. Man måtte gå i grupper (helst 8-10 personer) eller i drosje. Ja, sådan er forholdene.

Georgia State University var vært med sine ca. 40.000 studerende. Forholdene indenfor murene var særdeles gode.

Efter en kort velkomst-tale startede kongressen med koncerter og forelæsninger, fra kl. 9 til sent om aftenen, afbrudt kun af lunch- og middagspauser. Koncerterne holdtes i Recital Hall, en stor koncertsal, med et flot stort koncert Steinway-flygel, forelæsningerne blev holdt i et undervisningslokale, med plads til ca. 20 tilhørere, altså ikke nogen konkurrence til koncerterne som var sideløbende.

Min koncert var den 21, så jeg var nødt til at øve mig en hel del den 20. Derfor hørte jeg kun få arrangementer den dag. Der var ingen problemer med at få øverum, men koncertlokalet og flyglet var optaget hele dagen.

Jeg overværede en forelæsning af den spansk-baskiske Marie Luise Ozaita. Hun præsenterede sine værker (båndoptagelser) på spansk, oversætteren gav nærmest kun stikord til værkerne. Vi hørte et guitarstykke komponeret i 1983, skrevet til Jose Lois Rodrigo, det bestod af Preludio, Danza og Variazioni. Stykket var skrevet i Couperin-stil, men med moderne klangvirkninger, tone- og motivrepetitioner. Så hørte vi balletmusik, skrevet for fløjte, cello, stemme, cembalo og recitator: "Pelleas y Melisande" komponeret i 1974, tekst af Pablo Neruda. Musikken var meget smuk og udtryksfuld.

Pianisten Kathleen Supove spillede i Recital Hall kvindelige komponisters værker fra Massachusetts. Hun spillede meget godt, var en dygtig pianist, stor teknik, men de fleste af stykkerne var ensformige og kedelige. Det eneste som vakte interesse var Ruth Lomon: "Fime Ceremonial Masks", de var fantasifulde og de virkede godt.

Jeg gik hjem på hotellet om aftenen med en større gruppe og så i seng, men natten var urolig. Voldsom larm ude på hotelgangen ca. kl. 3 og nogen bankede og ruskede i min dør. Jeg indrømmer, at jeg blev lidt mærkelig til mode, så jeg benyttede den såkaldte "hot-line" for at få hjælp til natte-ro. Mange af de andre deltagere har oplevet det samme, vi syntes det var lidt uhyggeligt.

Tidlig op næste morgen, drosje til universitetet, hvor jeg dagen i forvejen har givet 10 dollars til vagten og 15 dollars til scenefunktionæren for at lukke mig ind allerede kl. 7.30. Jeg syntes at de penge var givet godt ud. Jeg fik øvet i koncertsalen o ro og fred i 1½ time og var helt afslappet. Der var kun få tilhørere til programmets 1. stykke, men allerede til det næste stykke var salen fyldt. Tilhørerne var meget interesserede. Jeg fortalte først om komponisten, så om stykket jeg skulle spille. Ruth Bakkes "Mysterious Mountains" vakte meget stor begejstring, alle var enige i, at det var et helt fantastisk og magisk virkende komposition. Det, som gjorde størst indtryk var dels det monumentale tema og så de meget sarte, fine klangvirkninger. I det hele taget fik jeg ros for både programvalg og udførelse. De fleste mente, at programmet var både interessevækkende og afvekslende.

Senere den samme dag hørte jeg 2 amerikanske pianister, som delte en koncert. Den ene af pianisterne vil vi nok høre mere om: Virginia Eskin var fremragende, men programmet var bestemt ikke spændende. Samme aften en Choral Festival, hvor The Church Choir of the Lutheran Church of the Redeemer sang under Mary Brown Hinely's ledelse. Størst indtryk gjorde Esta Blood's "Improvisations on Shaker Tunes", det bestod af 8 dele. Stortartet musik.

Den 22. kl. 9 en strålende kammermusik koncert. Nancy Van de Vate's "Music" for bratsch, slagtøj og klaver var et herligt værk. Van de Vate lod sig åbenbart inspirere af javesiske rytmer. Rytmerne var så inciterende, at man havde vanskeligt ved at sidde stille i stolene. Den rumænske Violeta Dinescu's "Immagini" var for solo-fløjte, glimrende spillet af Katherine Farmer. Til sidst hørte man Jeanne Singer's "Grandmother's Attic" for violin, bratsch, cello og fløjte. Værket var ganske morsomt at lytte til, men det var måske lidt naivt og nostalgisk.

Kl. 10 kom der tyske sange fra det 19. og 20. århundrede, det var også en fin koncert med værker af Clara Schumann, Viera Janarcekowa, Siegrid Ernst og Susanne Erding.

En opera af Beverly Grigsby: "The Mask of Eleanor" var et afvekslende indslag blandt alle koncerter. Kulisserne var dias-billeder og musikken var på bånd, undtaget titelrollen, som blev sunget af en stedlig sangerinde. Hun var desværre noget stiv både hvad det sanglige og sceniske angår. Formentlig skyldtes det manglende prøver i salen.

Jeannie G. Pool holdt en forelæsning om Latinamerikanske kvindelige komponister og spillede uddrag af orkesterværker på bånd. Det var nogle imponerende kompositioner spille af Latinamerikanske orkestre.

En sang-koncert med nok en stedlig sangerinde var derimod ikke særlig opløftende. Hun havde en stor stemme med en enorm vibrato, programmet var helle ikke særlig spændende.

Musernes kunst

Fra muse til menneske -
Tante Sophies musikhistorie
m.m.

Marts-nummeret af *Forum for Kvindeforskning* er et temanummer om kvinder og musik. Det indeholder en række artikler om kvinder og kvindelighed i kompositionsmusik, jazz, rock, musikterapi, musikundervisning, musikhistorie m.m. foruden litteraturlister og andre oversigter med relation til emnet.

Findes der en kvindelig musik? Det diskuteres i artiklen »En udflygt til det kvinde-musik-sæstetiske overdrej« af Ewa Dabrowska. Det er svære størrelser, der opereres med, når der tales om mandlige og kvindelige kvaliteter i musik. Det handler bl.a. om Jung, arketyper og om mandlig henholdsvis kvindelig oplevelse af begrebet tid - musik forløber som bekendt i tid. Men det er spændende læsning; konklusionen er vist nok, at der eksisterer en særlig

kvindelig musikæstetik, selv om den ikke er målbar i gængs forstand og derfor ikke kan »bevises«.

Bevisligt er det derimod, at kvinders kunstneriske udfoldelsesmuligheder har været undertrykt gennem århundreder. Hvor effektiv undertrykkelsen har været, får man et indtryk af ved at læse artiklen »Tante Sophies musikhistorie« af Inge Bruland, en historie fra det virkelige liv om Sophie Hedvig Dedekam, der levede fra 1820 til 1894. Hun er ikke nævnt i musikhistorierne, heller ikke i musikkens socialhistorie: Gyldendals Musikhistorie, for »komponisterne indgår kun i historien, hvis de spillede en afgørende rolle i den offentlige meningsdannelse«, og det gjorde Sophie Dedekam ikke. Hendes liv var ganske vist fyldt med musik. Hun komponerede og gav koncerter livet igennem - ofte koncerter, hvor hun hverken i koncertprogrammet eller anmeldelsen blev nævnt ved navn, i modsætning til hendes mandlige medspillere. Men som en tysk datter af det 19. århundredes borgerskab var hun henvist til at slå sine

musikalske folder inden for det, der lidt nedladende betegnes som »salonmusik«, og den har ikke plads i musikhistorien.

»Tante Sophies musikhistorie« er opbyggelig læsning for alle dem, der sætter lighedstegn mellem manglen på kvindelige komponister og manglen på kompositoriske talenter. At det stadig kan være problemfyldt at være kvinde og professionel musikerskaber kan man f.eks. læse om i interviewet med jazzpianisten og -komponisten Marian McPartland («Mændene følte sig simpelthen ikke godt tilpas med kvinder i gruppen»).

Men, som det siges i forordet: »Kvinderne er på vej - som musikere, komponister, sangskrivere ...«. Måske lykkes forandringen fra muse til menneske en dag. Foreløbig er der stof til adskillige temanumre endnu.

MARIANNE LJUNGBERG

Forum for kvindeforskning, 6. årgang nr. 1
Nye toner: Musernes kunst - kvindernes musik. Redigeret af Inge Lise Paulsen i samarbejde med Inge Bruland, Ewa Dabrowska og Tove Krag. Forlaget Melusine v/ Nynne Koch, Weysegade 14, 2100 København Ø.

Jeg gik til en forelæsning og hørte på Deborah Kavash. Hun er prof. i sang ved Georgia State University, hun talte om "Contemporary Vocal Techniques".

Den 23. om morgenen var der Business Meeting i hotellets store Ballroom. Her diskuterede man koncerterne og forelæsningerne. Til sidst fik man at vide, at næste kongres bliver i Heidelberg i 1988.

Her genoptrykkes Elisabeth Klein's program i Atlanta:

RECITAL

Friday, March 21st at 9:00

Pianist Elisabeth Klein (Norway)

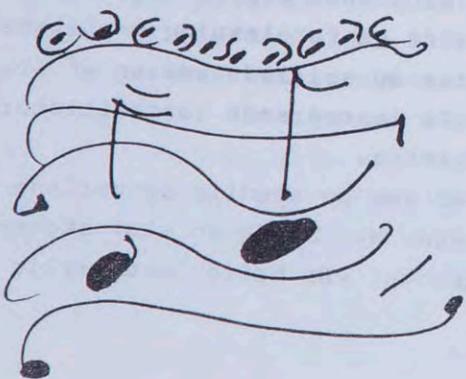
Gudrun LUND - "MATCH" (1986, composed to E.Klein)
(Denmark) (World premiere)

Christiña Wagner SMITT - "City.life" (1985)
(Denmark)

Åse HEDSTRØM - "Chain" (1983)
(Norway)

Ruth BAKKE - "Mysterious Mountains" (1986, composed to E.
(Norway) Klein), First performance

Maj SØNSTENVOLD - "Eleven Polytonal Blues" (1978)
(Norway)

Ms

Nye plader

KIM har fået to nye plader - en gave fra Marianne Kragh. Den ene plade er tjekkisk og bærer - for os en spændende titel: "Zeny v hudbe" = "Women in music". Det er et dobbelt album og man glædes ved at tænke: Se, nu har vi fået to timers kvindemusik at fornøje os med. Men så har man glædet sig for tidligt. Ser man på indholdsfortegnelsen, så viser det sig, at kun tre af pladernes 7 musiknumre er af kvinder. Resten er af mænd. "Hvad er meningen" - spørger man så og kikker på titlen en gang til. Det er ikke til at forstå. Men inde i omslaget finder man forklaringen. En lille notits på engelsk som siger, at man på pladen præsenterer tre værker af nutidige kvindelige komponister i Tjekkoslaviet samt de værker, som fik priser ved en konkurrence, som man havde udskrevet i anledning af det Internationale Kvindeår. Pladens redaktører syntes åbenbart ikke, at det var påfaldende, at man udskrev en komponistkonkurrence i anledning af kvindeåret, hvor alle prisvindere var mænd! For mig var det en chockerende oplysning!

Men - der var dog tre værker af kvinder med, og der var billeder af de tre, en kort levnedesbeskrivelse af dem og lidt om deres værker. Samt én sætning for hver af dem til at udtale sig om, hvad de kvinder syntes om at være kvinde og komponist. Teksterne var på tjekkisk, og de kunne jeg, med besvær, forstå. Så jeg hørte musikken, læste teksterne og syntes at det måske var en god idé at referere indholdet til KIM-Nyts læsere.

Det første værk på pladen er Jarmila Mazourova's "Inventions" skrevet til en spændende besætning: fløjte, violin og cimbalom. Det sidst nævnte instrument er beslægtet med det folkemusikinstrument, som var meget udbredt i hele det ungarsk-østrigske rige. Det er et strengeinstrument, som spilles med små hamre, og man kan straks huske klangen, hvis man tænker på en berømt film, "Den tredje mand", hvor ledsagermusik blev spillet netop af dette instrument.

Intrumentet bruges stadigvæk, først og fremmest i ungarsk og rumænsk folkemusik, men jeg vil også tro, at det bruges i nogle dele af Tjekkoslaviet. Her bruges det altså i en moderne komposition, og det fungerer som akkordinstrumentet, noget i retning af et "mærkeligt klaver". Værket er meget spændende, består af tre satser: lento, vivace og adirato, og er skrevet i moderne (men ikke alt for moderne) tonesprog, med fin vekselvirkning mellem fløjte og violin. De to solostemmer har meget frie melodilinier, hvor melodier vokser på plantevis. Jeg kunne godt lide dette værk, ikke mindst på grund af de spændende klangfarver, som kombinationen: fløjte, violin og cimbalon udgjorde.

Jarmila Mazourova er født i 1941, og arbejder i en af Tjekkoslaviets provinsbyer. Hun helliger sig først og fremmest pædagogik, men har også skrevet musik til brug i teatret, og en del dansemusik. Af det tre komponister, som præsenteres på pladen, er hun omtalt mest kortfattet, hun kan ikke fremvise nogle priser ved komponistkonkurrencer og lignende. Det værk, som præsenteres på pladen blev uropført i 1968 i Brno.

I modsætning til Mazourova kan den næste af de præsenterede komponister: Ivana Loudova - bryste sig med mange udmærkelser ved komponistkonkurrencer både i Tjekkoslaviet og i udlandet. Også Loudova er født i 1941, og hun har studeret komposition i Prag og siden hen i Paris hos Messiaen og Jolivet. Jeg vil ikke opremse alle de priser hun fik i Tjekkoslaviet, men kun nævne de udenlandske: i Arezzo fik hun 1. pris for "Sonetto per voci bianche", i Moskva fik hun 2. pris for "Lille kantate" for børnekor, trompet og harpe, og i Pittsburgh fik hun en pris i 1971, og siden da samarbejder hun med American Wind Symphony Orchestra, som har hendes værker på repertoire. Mest kendte er "Chordex" for slagtøj, strygere og orgel samt "Hymnos" - koncert for slagtøj, strygere, orgel og orkester.

På pladen præsenteres hendes 14 minut lange "Rhapsody in black", en balletmusik for obo og kammerorkester.

Tonesproget er meget moderne, solo-instrumentet, slagtøj og klaver spiller vigtig rolle. Musikken er både meget stemningsfuld og dynamisk. Værket er fra 1966, skrevet til Mannheim, men uropført i 1967 i Prag.

Den tredje af de præsenterede kvindelige tjekkiske komponister er også den ældste af dem: Elena Petrová, født i 1929. Om hende kan vi læse, at hun studerede klaver og musikteori ved konservatoriet i Prag samt æstetik ved Universitetet. Siden 1950 bor hun i Bratislava. Efter et uheld - hvor hun pådrog sig en håndskade - måtte hun opgive sin pianistiske karriere. Hun har arbejdet som redaktør ved et tidsskrift og som Tv-producer. Hendes første kompositioner var skrevet for klaver, men hurtigt begyndte hun at komponere værker for stort orkester, dramatiske værker og kantater. Hun har fået mange nationale og internationale priser ved komponistkonkurrencer. I Philadelphia fik hun 2. pris for strygekvartet nr. 2, og første pris for "Inspirazie" for 4-hændigt klaver.

På pladen præsenterer hun orkestersonate fra balletten "Solsikkerne", som varer 22 minutter. Suiten falder i følgende satser: 1. Solsikkernes dans, 2. Prinsessens procession, 3. Kærlighed mellem Clytha og Helios, 4. Satyrernes dans, 5. Leukotho møder Helios, 6. Clytha dør og forvandles til en solsikke.

Paletten er et bestillingsværk fra 1976 og handlingen bygger over et tema hentet fra Ovids "Metamorphoser".

Værket er nærmest eklektisk, men meget spændende. Man får forskellige associationer til andre komponister: Mahler, Stravinsky, Ravel, Schostakovitch.... Jeg syntes især om de mere rytmiske satser: f.eks. den glimrende "Satyrernes dans". Det er i det hele taget en meget farverig musik med stor rytmisk intensitet. Den er dygtigt instrumenteret, og er skrevet for stort orkester, som dog bruges nærmest kammermusikagtigt.

"Musik auf Burg Brandenstein" - hedder den anden plade, som vi har fået af Marianne. Her kan man høre en 5 minutters lang "Sonate i D-dur" for violin og klaver af Caroline von Brandenstein. Jeg ved ikke, om I har hørt om Caroline v. Brandenstein, men jeg har aldrig tidligere hørt om hende. Hun levede mellem 1754 og 1813 og hørte til en kendt tysk familie. Sonaten, som her præsenteres, stammer fra 1780, og noderne dukkede op i 1961 i det Dettingen-Wallensteinske Bibliotek på slottet Harburg ved Donauwörth. Om Caroline kan vi yderligere læse på pladeomslaget, at hun var elev af den berømte Abbé Vogler (som også var C.M. von Webers lærer). Han var stifter af "Mannheimer Tonschule", den første musik-højskole i Tyskland, og man kan læse i hans protokol fra 1780, at Caroline var en meget dygtig elev, at hendes klaver-sonate viser stor talent, og at hun også er meget dygtig som digter. Abbé Vogler forudsiger en smuk fremtid for hende. Men, ak, hun deler nok så mange kvindelige kunstners skæbne - og er forsvundet i glemslen. Dog ikke helt - nu har vi hendes dejlige, to-satsede sonate på plade, et værk helt på højde med det, man skrev på hendes tid. Stilen er sen-Mozart, middel-Beethoven. Absolut værd at tage med på repertoire. Så - mon ikke man kunne opspore noderne og få den fremført ved en KIM-koncert. Det ville være - genre- og stilmæssigt en kærkommen fornyelse på KIM-repertoire!

ED

Caroline von Brandenstein

Et brev til KIM

Kvindelige Kunstneres Samfund, Lemchesvej 8, 2900 Hellerup,
skrevet den 3. juni 1986.

Kvindelige Kunstneres Samfund, ved Inger Lut Debois, Vibeke
Mencke Nielsen og Gudrun Poulsen svarer på Jytte Hildens
kommentar "Kvindekunst på festblanketter", 3. april 1986.

I forlængelse af Kvindelige Kunstneres Samfund's arbejde
er vi glade for Jytte Hildens kommentar, som peger på skæv-
heder i brugen af mandlige og kvindelige kunstnere.
Jytte Hilden gør opmærksom på, at "frimærker, telegrammer,
DSB-plakater er udtryk for den tid, vi lever i og dermed
en del af vort folkelige kulturbillede".

Skal billedet af vor tids folkelige kultur være sandt, må
det være en forudsætning, at det både er kvindelige og mand-
lige kunstnere, der bruges af det offentlige.

Skal man ændre på det nuværende billede, kan det gøres
blandt andet ved åbne og offentlige, som ved konkurrencer
der indbydes til af DSB og PT. Her vil alle kunne deltage
på lige fod under forudsætning af, at bedømmelsesudvalgene
omfatter både fagkyndige kvinder og mænd.

Akademiets prisopgave i malerkunst, 1985, blev udskrevet
som en åben, fri konkurrence om udsmykning af en nærmere
bestemt kirke. Der indkom 39 forslag, hvoraf de 18 fra
kvindelige kunstnere. Afslutningen på konkurrencen var en
4 uger lang udstilling af de indkomne forslag. Udstillingen
er netop afsluttet, og den viste, at interessen har været
stor, både hos kunstnere, publikum og det offentlige.

De kvindelige kunstnere kommer altså, når de har
chancer. Giv dem nogle flere chancer i både lukkede og
åbne konkurrencer.

Fra "Frau und Musik", nr. 8, maj 1986

KIM får tilsendt bladet, som vores tyske "søsterorganisation"
udgiver. Det nummer, der her er tale om, rummer først og
fremmest referatter fra de forskellige delstaters aktiviteter,
nyttige informationer om koncerter, møder, plader og bøger.
Jeg har plukket nogle få, som måske har interesse for KIM-NYT
læsere:

Kongresser:

I bladet finder vi et referat fra kongressen i Atlanta i år
skrevet af Siegrid Ernst (som vi husker fra kongressen i Paris)
I slutning af sit referat skriver hun, at der er blevet beslut-
tet, at den næste kvindemusikkongres skal finde sted i Tysk-
land i 1988 i Heidelberg og Mannheim.

Jeannie Pool (som er forkvinde for den amerikanske organisation)
har foreslået, at hovedtemaet for kongressen kunne så være
musik af de østeuropæiske kvinder.

Både Gesellschaft für Neue Musik "Neuklang" og GEDOK har
erklæret sin støtte i forbindelse med den næste kongres.
Også Radio Bremen planlægger at engagere sig i kongressen.
Andre organisationer, som vil støtte kongressen er ZONTA-Club
Heidelberg, Dilsberger Matineeern, teatre fra Heidelberg/
Mannheim, Süddeutschen Rundfunk m.m.

Koncerter:

I Bonn har man haft sommerkoncerter i Frauenmuseum, som var
støttet af kulturforvaltningen i Bonn, og her spillede
værker af kvindelige komponister. Præsenteret blev musik af
Johanna Kindel (1810-1858) med koncert og med et foredrag af
Eva Weisweiler.

Leonarde Ensemble spillede musik af Barbara Strozzi.

I byen Siegen var der arrangeret koncerter med tema "Frau
und Musik". Her bød man bl.a. på Lied-aften med Isabel Lippitz,
sopran og Barbara Heller, klaver, kammermusik-aften med mo-
derne og romantisk musik, samt kor- og orkesterkoncert med
værker fra 16-18 årh.

I oktober har man i Mannheim en koncert med de kvindelige
komponister fra denne by: Violeta 'Dinescu, Barbara Heller,
Gisela Göbels, Christa Issle.

I Bayerischen Musikakademi har man en weekend, 25-26 oktober et arbejds møde under titlen "Frau und Musik", som er musik-pædagogisk orienteret.

I juli havde man en Sommerfest i Dilsberger Matineen (ved Heidelberg) under titlen "Komponistinnen gestern/heute", hvor Jeannie Pool også deltog med et foredrag om de kvindelige komponister i Latinamerika.

Desuden havde man følgende emner: Clara og Robert Schumann, Familien Caccini og Strozzi, Black Women in American Music, og rundbordsdiskussioner med moderne kvindelige og mandlige komponister.

I Lüneburg i byen Neetze havde man en kvindemusikuge i juli måned, det var rytmisk musik, organisator af ugen hedder "Frauen machen Musik" (adresse c/o Poepping/Schaff, Lutterothstr. 60, 2000 Hamburg 20)

2 operapremierer

Violeta Dinescu fik uropført sin opera "Hunger und Durst" (teksten af Ionesco) i Freiburg.

Susanne Erding fik uropført sin kammeropera "Jay" i Kiel.

I bladet finder man anmeldelser fra begge forestillinger (det er genoptryk fra aviser)

Den før omtalte Violeta Dinescu er blevet valgt som formand for NEUKLANG, Gesellschaft für Zeitgenössische Musik, i Heidelberg. (vi husker Violeta fra Paris, og hun har også skrevet til KiM og sendt nogle af sine noder til vores Arkiv)

Man kan også læse, at Brahms-kvartetten har indstuderet en nyopdagede kvartet af Fanny Hensel, som man spillede ved koncerter i Berlin og Hamborg, den blev også udsendt i radio.

En 5-dages musikfestival med kvindemusik finder sted i byen Unna i 1987. Har man programforslag kan man kontakte: E.M. Blankenburg, Münsterer Str. 4, 5000 KIn 80.

En nyttig kontakt for alle, som interesserer sig for barok-musik af kvinder:

Gabriele Hilsheimer, som nu bor i Amsterdam (adresse: Pieter Lastmanskade 7, bv, 1075 KJ Amsterdam, tlf. 20-73 56 96)

Hun spiller selv blokfløjte og giver mange koncerter med værker af kvindelige komponister, hun har skænket noder til det tyske Kvindemusikarkiv. Man kan bede hende om hjælp i at skaffe noder osv.

I marts 1986 deltog hun i "International Conference on Women's History" i Amsterdam, hvor der blev spillet sonater, arier og suiter af Elisabeth Jacquet de la Guerre, Francesca Caccini, Isabella Leonarda og Barbara Strozzi.

Plader:

Sange af Fanny Hensel, Barbara Heller klaver og Isabell Lippitz, sopran, udgivet af JPC i Onsabrück, (DM 25)

Tioer af Fanny Hensel og Rebecca Clarke, udgivet af LARGO Records, (nr. 5003) (DM 22)

CALLIOPE - et pladeselskab fra Paris, som fik udgivet kammermusik af Clara Schumann og Fanny Hensel, er gået neden om og hjem....

Bøger:

Det tyske arkiv har fået Clara Schumanns 3-binds biografi, skrevet af Berthild Lizmann i 1908-1908

Fanny Mendelssohn-biografi i 2 bind skrevet af Sebastian Hensel (hendes søn) fra 1929

Ethel-Smyth biografi skrevet af Christopher St. John i 1959

Ken Nein fra Berlin har lavet en bibliografi under titlen: "Orgelwerke von Komponistinnen", hvor hun har registreret 591 orgelværker.

Library of Congress i Washington har sendt et "Präludium für Orgel" af Fanny Hensel til det tyske arkiv.

Antje Olivier har lavet en brochure under titlen: "Frauen als Komponistinnen, eine Bestandsaufnahme", og denne kan bestilles i ARCHIV (Frau und Musik, Frobenstrasse 6, 4000 Düsseldorf 30, den koster 12 DM)

Premiere og debut

KONCERT

Contagious i Slukefter

INSTITUTIONEN Unicorn Jazz har indledt sin anden sæson i Slukefter og sikrer dermed, at der også uden for Tivoli-månederne er jazz i dette vel-egnede musikhus. Samtidig har man flyttet fra torsdag, hvor man sidste år ofte lå i konkurrence med Montmartres programmer, til søndag.

Hovedvægten ligger som tidligere på danske grupper, der spiller nyere akustisk musik, hvad lokalet også egner sig bedst til. En enkelt fremtrædende udenlandsk solist byder efterårsprogrammet dog på, nemlig altsaxofonisten Lee Konitz, som uden for søndagsarrangementerne spiller fredag der. 24. og lørdag den 25. oktober med Butch Lacy's trio og desuden optræder som gæstesolist med Piet Larsens og Jørgen Borchs septet søndag den 2. november.

De danske ensembler er både mere velkendte og helt nye. Til den sidste kategori hører kvartetten Contagious, som debuterede på efterårsprogrammets første aften.

HVAD kvartetens navn egentlig er, kunne pressemeddelelsen og det trykte program ikke blive enige om. Det første sted kaldtes den Contageous, hvad der ville være en sproglig nydannelse, det andet Couta-

geous, hvilket kunne være en trykfejl for Courageous. Men selv om der skal mod til at debutere, synes det rette navn ifølge annonceringen fra tribunen at være Contagious, og smittende kunne musikken da også være. i hvert fald momentvis.

Dog ikke ved at være - ifølge pressemeddelelsen - »nyere fusionsjazz.« Med mindre man da udvider betegnelsen til også at gælde akustisk musik med hovedvægten på modale forløb og ostinat rytmik med brasilianske inspirationer.

Af musikerne er sopransaxofonisten Lotte Anker den, der har gjort sig mest bemærket på forhånd, nemlig i Marilyn Mazurs Primi Band, på hvis lp, »Primi«, hun er den klart mest autoritative blæsesolist. I Contagious er han langt mere eksponeret som solist, men udfyldte rollen imponerende godt med sit ikke mindst rytmisk varierede spil, der især har udgangspunkt hos Wayne Shorter.

Også pianisten Mette Petersen viste god rytmisk fornemmelse i et meget beslutsomt og velovervejet spil og den amerikanske el-bassist Renée Purnell lagde et støt fundament under de to danske musikeres soloer. Noget ujævn var derimod den svenske trommeslager Helen Melin, for hvem det kunne knibe at have styr på både dynamik og rytmik.

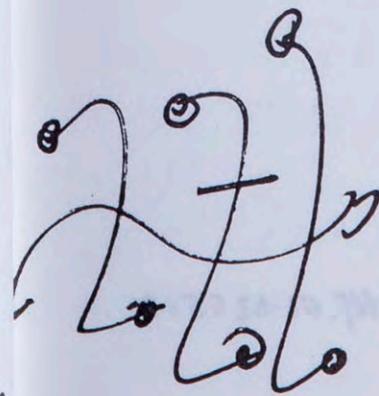
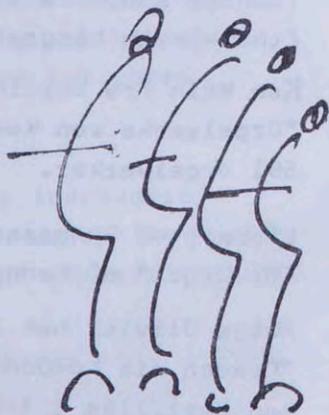
Kompositionerne, som hørtes i første sæt, var alle skrevet af kvartetens musikere og

havde mange gode momenter. Materialet var dog præget af en vis enstonighed, fordi det rytmiske underlag var så lidt varieret. Nogen ufrihed prægede også spillet som helhed, måske pga. premiere-nervøsitet. Kun bassisten gererede sig helt scenevant og var vel også derfor valgt til at tage sig af annonceringen.

Fire nye musikernavne, en gruppe med sit eget repertoire, talenter med et potentiel som uden tvivl kan forløses yderligere. En lovende debut både for gruppen og for Unicorn-programmet. ew

Informationen
7.10.86

bringes med
tilladelse fra
Erik Wiedemann

ENGLAND MØDER DANMARK : Koncerter med værker af engelske og danske kvindelige komponister

Den engelske komponist ENID LUFF har i samarbejdet med KIM organiseret koncert med denne titel i London, den 8. februar 1986. En gentagelse af koncerten i Danmark er under forberedelse, og finder formentligt sted i juli næste år.

De medvirkende er fra Danmark:

EVA BRUUN-HANSEN, sopran

HANNE BRAMSEN, klaver

og fra England:

NANCY RUFFER, fløjte

ROSE ANDRESIER, guitar

Det foreløbige program er som følger:

Gudrun Lund: "The Flute" for sop, Pfte, Fl

-11- : nyt bestillingsværk for solo guitar

Thea Musgrave: "Primavera" for Sop, Fl

Christina Wagner Smitt: "Two Fantasy Pieces for Piano, 4 hands"

Jane Wells: "There is a light" for Sop, Pfte, 4-hændigt

Julia Usher: "Aquarelles" for Fl solo

Birgitte Alsted: "Kære Allesammen" for Pfte

-11- : "Two Japanes Haiku", Sop, Pfte

Ho Wai On: "Tai-Chi", for Fl, Gt

Gudrun Lund: "Sonatina", for Fl, Pfte

Margaret Lucy Wilkins: "Study in Black and White", Pfte

Birgitte Alsted: nyt værk for Sop, Pfte, Fl, Gt.

HOFTEATRET

Lørdag, den 15. november 1986

kl. 14:30

NY MUSIK AF

Gudrun Lund

opført af

EDITH GUILLAUME mezzosopran

DEN DANSKE BLÆSERKVINTET

VERNER NICOLET, fløjte
BJØRN CARL NIELSEN, obo
SØREN BIRKELUND, klarinet
BJØRN FOSDAL, horn
PETER BASTIAN, fagot

ULLA KAPPEL cembalo

Hofteatret åbnes for koncertens publikum kl. 14

billetter kr. 30 - ved indgangen eller på tlf. 01-62 5503

DUO for horn og engelskhorn 1986

MIT FORHOLD TIL ÅRSTIDERNE 1986
mezzosopran, fløjte, obo
klarinet, cembalo

1. forår
2. sommer
3. efterår
4. vinter

DUO for klarinet og altfløjte 1986

QUINTETTO DI BASSETTO 1979
blæserkvintet

1. sørgmodig
2. stædig
3. indadvendt
4. vals ?
5. provokerende

DUO for obo og fagot 1986

** pause **

DUO for fagot og basklarinet 1986

DUO for fløjte og horn 1986

EN KVINDES SANDE NATUR ? 1986
mezzosopran, blæserkvintet,
cembalo

1. glad
2. deprimeret
3. rørende
4. længselsfuld
5. effektiv
6. rasende

alle værkerne er uropførelser

Nye plader, fort.

- Lieder von R. Clarke, Hoiby, Zwilich (Ciesinski, Ostendorf u.a.) LPI 120
- Lieder des 16./17. Jh. v. Strozzi, F. Caccini, S. Caccini, India, Camapana (Plantamura, Hübscher, Lauridsen) LPI 123
- Katherine Hoover, Medieval Suite/Reflections/Kolb, Homage/Tanenbaum, Transformations (Hoover, Brown, Moersch) LPI 121
- Marga Richter, Landscapes of the Mind II/Sonora/T.C. David, Duo f. Violine & Kl'nette/D. Freund, Triomusic (D. Heifetz, Skelly, Verdehr u.a.) LPI 122
- Judith Zaimont: Calendar Set f. Klavier/Chansons nobles f. Tenor & Klavier/Nocturne f. Klavier (Steigerwalt, Bressler, Zaimont) LPI 101
- Musik für 4 Fagotte v. Schickele, Hoover, Nelhybel, Palmer, Brehm (New York Bassoon Quartet) LPI 102
- Rebecca Clarke: Klaviertrio/Katherine Hoover: Klaviertrio 1978 (Rogeri-Trio; Ornstein, Kreger, Eskin) LPI 103
- Louise Farrenc, Trio op. 45 f. Flöte, Cello & Klavier/L. Boulanger, Nocturne/Uehla, Elegy/Hoover, On the Betrothal/Tailleferre, Pastorale (Hoover, Brey, Weintraub, Eskin) LPI 104
- Amy Beach, Thema & Variationen f. Flöte & Streicher op. 80/Hoover, Divertimento/Foote, Night Piece (Gold, Alard-Quartet) LPI 105
- Zaimont, 2 Lieder/Schonthal, Totengesänge/Weill, Frauentanz op. 10 (Ainsberg, Bramson, Schonthal, Cutler u.a.) LPI 106
- Klavierlieder v. J. Lang, P. Viardot-Garcia, Clara Wieck, Fanny Hensel/ (Ciesinski, Ostendorf, Palmer) mit dt. Liedertexten LPI 107
- Elisabeth Jacquet de la Guerre, 2 Kantaten/Pierre Coubois, Dom Quichotte/ (Ostendorf, Bronx Arts Ensemble, Somary) LPI 109
- Louise Farrenc, Nonett op. 38/Rheinberger, Nonett op. 139/ (Bronx Arts Ensemble) LPI 110
- Streichquartette von Komponistinnen: Vellere, Aderholdt, Schonthal, Beach/ (Crescent-Quartet) LPI 111
- Louise Reichardt, 9 Klavierlieder/Fanny Hensel, 6 Lieder op. 1/ Franz Schubert, Die Schöne Müllerin (Grayson Hirst, M. Yuspeh) LPI 112 2L
- Isabella Leonarda, Messa Prima op. 18/Hildegard von Bingen, Kyrie/ (Schola Cantorum Universität Arkansas) LPI 115
- Judith Zaimont, Magic World f. Bariton, Klavier, Schlagzeug/Ned Rorem, Last Poems of Wallace Stevens (Arnold, Zohar, Haas u.a.) LPI 116
- Streichquartette von Karel Husa & Priaulx Rainier (Alard-Quartet) LPI 117
- Lili Boulanger, 13 Lieder "Clairieres dans le Ciel"/Alma Mahler, 4 Lieder/ (Katherine & Kristine Ciesinski, Ted Taylor) LPI 118
- Julie Kabat, Werke (Adzenyah, Hudson, Crispell, Kabat) LPI 119

→ Lieferbar durch: ←

jpc schallplatten, ackerstr. 59, 45 Osnabrück (LP DM 24.95, Doppel-LP DM 40)

Fra: "Frau und Musik", nr. 9
august 1986
3. Festival-oversigt

* * FESTIVAL-VORSCHAU * *

20.-22.2.87
KASSEL

Festival unter dem Motto: "Vom Schweigen befreit"
- Gastspiel des Kieler Theaters mit der Kammeroper "Joy" von Susanne Erding
- Konzert mit dem Vokalensemble Kassel mit einer UA von Adriana Hölszky
- Konzert mit dem 'Ensemble Forum Neue Musik', Berlin, Ltg: Barbara Kaiser
- Kammerkonzerte mit dem Clementi-Trio, dem Leonardo-Quartett und dem belgischen Pianisten Robert Groslot

Nähere Auskünfte und Kontaktadressen:

Christel Nies	Roswitha Aulenkamp
Sängerweg 3	An den Rehviesen 12
3500 Kassel	3500 Kassel
Tel: 0561/872151	Tel: 0561/62973

Mai / Juni 1987
BERLIN

Die Musikfrauen e. V. Berlin veranstalten ein Projekt zum Thema "Komponistinnen in Berlin". Es findet im Kontext der 750-Jahrfeier Berlins statt und besteht u.a. aus einem Sinfoniekonzert, einem Kammerkonzert, einem Liederabend und einem musikwissenschaftlichen Kongress. Eine umfassende Dokumentation ist geplant.

Nähere Auskünfte bei: Barbara Kaiser
Gneisenastr. 94
1000 Berlin 61
Tel: 030/693 38 12

12.-14.6.87
HEIDELBERG
und auf dem DILSBERG

3. Internationales Festival
"Komponistinnen gestern-heute"

Nähere Auskünfte bei: Roswitha Sperber
Bannholzweg 29
6903 Neckargemünd
Tel: 06223/2084

Festival-oversigt, fort.

24.-27.9.87UTNA

"Internationales Fanny Mendelssohn-Festival" das von Elke Mascha Blankenburg als Organisatorin und Dirigentin geleitet wird. Neben verschiedenen Konzerten werden eine Woche vor dem Festival Unterrichtsstunden an den verschiedenen Schulen über Fanny durchgeführt. Wer hätte Lust, so etwas zu übernehmen? Wer hat Examensarbeiten oder anderes über Fanny geschrieben? Wer könnte bei der Podiumsdiskussion mitwirken?

Meldet Euch bitte bei Mascha Blankenburg
Münsterer Str.4
5000 Köln 80
Tel: 0221/61 58 61

Juni 1988HEIDELBERG

"International Congress on Women in Music"

Wir bitten alle aktiven Musikerinnen sich mit Konzertprogramm-Vorschlägen an uns zu wenden. Auch die Frauen aus dem Jazz und Pop-Bereich und Liedermacherinnen möchten wir auffordern, sich mit Konzertangeboten bei uns zu melden.

Bitte meldet Euch zahlreich bei:

Eva Rieger
Berlepscher Str.16
3433 Hermannrode
Tel: 05504/304

Siegfried Ernst
Hodenberger Str.10
2800 Bremen 33
Tel: 0421/25 93 58

Juni 1988MÜNCHEN

"Münchner Biennale"

Festival des zeitgenössischen
Musiktheaters

UA "Elisabeth Rotter"

Libretto von Thomas Brasch

Musik von Adriana HÖLSZKY

Auftragswerk der Stadt München

Clara Schumann

"GÆSTEFØRELÆSNING" PÅ MUSIKVIDENSKABELIGT INSTITUT.

Den amerikanske pianist og musikforsker Selma Epstein holder koncert/seminar mandag den 10. november om eftermiddagen i Klerkegade 2. Klokkeslettet er i skrivende stund ikke fastlagt; men det bliver sandsynligvis kl. 14.

Selma Epstein er født i Brooklyn af polsk/østrigsk/russiske forældre, og hun debuterede allerede som 15-årig i Carnegie Hall. Foruden i USA har hun givet koncerter og undervist i Europa, Asien og Australien.

I sit arbejde er Selma Epstein særdeles aktiv og udfarende. Hun har gjort en masse for at udbrede kendskabet til ny amerikansk musik, og hun har været pioner i opførelsen af musik af kvindelige komponister. Som endnu et specialeområde har hun musik af sorte - inklusive kvindelige - komponister, og på undervisningsområdet har hun især interesseret sig for gruppeundervisning i grupper uden aldersskel, og hun har udarbejdet 8 manuskripter herom, som er i brug i USA såvel som i Australien.

Hun førstegangsopførte Grazyna Bacewicz' første klaversonate i USA efter at have fået originalmanuskriptet af Bacewicz' søster, Wanda Bacewicz. Hun har i sommer påbegyndt indspilningen af en serie plader med musik af kvindelige komponister for pladeselskabet Cambria. Hun skal koordinere den første "Bienniel International Piano Competition" til ære for kvindelige komponister i næste sæson. Hun skal give en Lincoln Center koncert med musik af Clara og Robert Schumann, og hun skal uropføre en klaverkoncert af den australske kvindelige komponist Dulcie Holland, som har dediceret den til Selma Epstein.

Til hendes organisatoriske aktiviteter hører også, at hun har været med til at grundlægge "Maryland Womens Symphony", som hun stadig er kunstnerisk leder for. Dette orkester spiller i sæsonen 86-87 3 store koncerter med musik af næsten udelukkende kvindelige komponister. Ydermere er Selma Epstein regionalleder for "International Congress on Women in Music".

På Musikvidenskabeligt Institut giver Selma Epstein først en koncert med musik af amerikanske kvindelige komponister (se programmet s. 54), og så fortsætter hun med et seminar, hvor hun snakker om kvindelige komponister fra andre lande, bl. a. Australien, og spiller eksempler på deres musik. I alt kommer hendes optræden til at vare ca 2 timer.

7 Tentative Piano Recital by American pianist-Musicologist
November 10, 1986 Copenhagen, Denmark
SELMA EPSTEIN

PROGRAM

Music by American Women Composers of Yesterday and Today

I. Yesterday's composers

Barcarolle in E Minor	Margaret Ruthvan Lang	1867-1972
Improvisation Dreaming	Amy Beach	1867- 194
1. Toccatina-Hommage a Schumann	Vally Weigl	1889 - 19
Songs Without Words	Fanny Marion Ralston	1875-1952
.....		
Sonata in E Minor	Florence Price	1888-1953

INTERVAL

II. Today's Composers

Requiem 1978	Marga Richter	b. 1926
.....		
Belgian Tango	Beth Anderson	b. 1932
Ostinato	Alexandra Pierce	b. 1934
Poem	Elinor Remick Warren	b. 1905
Encore (or) Before I'd be a Slave	Emma Lou Diemer	b. 1926
	Undine Smith Moore	b. 1905

Richardson Records

Chrommatica Cassettes

d. -dedicated to Selma Epstein

In place of formal program notes Mme. Epstein will speak informally about the music and composers

Kim-Nyt 's redaktion: Ewa Dabrowska (ansvarhavende)
Grethe Holmen
Musse Magnussen

Tegninger i dette nummer: Ruth Jacobsen

Distribution: Sys Matthiessen, Elboparken 24
Pjæksted, 7000 Fredericia
tlf.: 05- 95 43 69

Vi mangler nogen, som ville komme ind i redaktionen - og har tid til at hjælpe med at planlægge, skrive og klistre og klippe. Uden hjælp vil bladet nok ikke kunne fortsætte.

Og I - rytmiske kvinder - hvor er I henne ! Vi savner Jer meget - det er fordi I ikke er med at bladet er så lidt "rytmisk" - det er ikke viljen - men evner, som redaktioner mangler.....

Indlæg til Kim-Nyt og kommentarer til og om bladet er altid meget velkomne, og sænes meget for tiden.

SÅ - GRIB PENNE OG SKRIV !

